

Akateemisen Karjala- Seuran maan- puolustustyö

Kullervo Leinonen: Isänmaa vaarassa. AKS:n maanpuolustustyö 1922–1939. Studia Historica Septentrionalia 68. Pohjois-Suomen Historiallinen Yhdistys 2013. 325 s.

Historian tutkimuksessa ja kirjallisuudessa Akateeminen Karjala-Seura yhdistetään usein aitosuomalaisuuteen, kommunismin vastaiseen taisteluun, heimotyöhön sekä läheiseen suhteeseen Isänmaallisen Kansanliikkeen (IKL) kanssa. Pääosan huomiosta ovat vieneet järjestön poliittisuontoiset tempaukset ja värikäs kielenkäyttö.

Maailmansotien välisenä aikana AKS rakensi kuitenkin määrätietoisesti myös maanpuolustushenkeä ja painotti kansallisen yksimielisyyden tärkeyttä. AKS:n tavoitteena oli eri kansanluokkien lähentäminen toisiinsa, oli kyse sitten maan-

puolustuksesta tai kielipolitiikasta. Myös suomalaisuus- ja heimotyö olivat oleellinen osa AKS:n toimintaa. Maanpuolustuksesta ja sen kehittämisestä tuli AKS:n lähes tärkein toimintamuoto 1930-luvulla. Vuosikymmenen loppua kohden seuran koko organisaatio valjastettiin maanpuolustuksellisten tavoitteiden ajamiseen.

Akateeminen Karjala-Seura on ollut suoraan tai välillisesti useiden tutkimusten kohteena. Merkittävimpiä niistä ovat Risto Alapuron väitöskirja *Akateeminen Karjala-Seura: Ylioppilasliike ja kansa 1920- ja 1930-luvulla* (1973) ja Heikki Eskelisen väitöskirja *Me tahdoimme suureksi Suomenmaan: Akateemisen Karjala-Seuran historia I. Tausta, organisaatio, aatteet ja asema yhteiskunnassa 1922–1939* (2004). Kullervo Leinosen väitöskirjan viimeistelyvaiheessa ilmestyi Mikko Uolan toimittama teos *AKS:n tie: Akateeminen Karjala-Seura isänmaan ja heimoaatteen asialla* (2011), joka sisältää Uolan laajan artikkelin ”Idän uhkaa vastaan: Akateeminen Karjala-Seura maanpuolustusjärjestönä”. Lisäksi Matti Klingen ylioppilaskunnan historian neljännessä osassa (1968) ja muutamissa Helsingin yliopiston osakuntahistorioissa on käsitelty Akateemista Karjala-Seuraa myös maanpuolustusteemaa sivuten.

Kullervo Leinosen väitöskirja *Isänmaa vaarassa: AKS:n maanpuolustustyö 1922–1939* edustaa uusinta AKS-tutkimusta. Aiemman tutkimuksen runsaudesta huolimatta Kullervo Leinosen valitsema teema on originaali ja sillä on tieteellistä painoarvoa. Tutkimus sisältää runsaasti uutta tietoa ja näin ollen osaltaan täydentää, täsmentää ja selkeyttää tutkimuskuvaa AKS:n vuosien 1922–1939 maanpuolustustyöstä. Lisäksi Leinonen selvittää AKS:n näkemyksen Suomen ulkopolitiikan ja maanpuolustuksen tilasta sekä pohtii, miten seura pyrki vaikuttamaan Suomen turvallisuushaasteiden ratkaisemi-

seen. Lisäarvoa työlle olisi antanut AKS:n ulkopuolinen näkemys seuran toiminnasta.

Pääkysymyksenä on ”eri näkökulmista selvittää, millaisena AKS näki ja koki Suomen turvallisuustilanteen ja maanpuolustuksen tilan sekä miten se pyrki vaikuttamaan niihin Suomen etsiessä identiteettiään ja pyrkiessä varmistamaan paikkaansa muuttuvassa Euroopassa vuosina 1922–1939” (s. 8). Lisäksi tavoitteena on ainakin yleisellä tasolla vastata kysymyksiin, oliko maanpuolustus AKS:n kunniakkain ja tärkein asia, ja miten seura onnistui viemään asiaansa jäsentensä ja ylioppilaspöytäkirjojen ulkopuolelle. Aihtetta ei ole aiemmin tutkittu valituista näkökulmista, ja Leinonen osallistuu työllään ajankohtaiseen keskusteluun eurooppalaisuudesta ja eurooppalaisesta identiteetistä.

Kysymyksenasettelussa sana ”vaikutus” on problemaattinen. On äärimmäisen vaikea osoittaa seuran vaikutusta tutkittavaan asiaan, kuten Leinonen itsekin toteaa: ”Seuran maanpuolustustyön, julkisen vaikuttamisen ja käytännön hankkeiden, tuloksia ja merkitystä on silti äärimmäisen vaikea osoittaa tai mitata” (s. 313). Huomattavasti helpompaa ja luotettavampaa on sen sijaan tutkia seuran ”toimintaa”, minkä Leinonen tuo työssään vakuuttavasti esille.

Tutkimuksen metodinen lähestymistapa noudattaa Leopold von Ranken teesiä ”wie es eigentlich gewesen ist”. Tutkimusmenetelmänä on käytetty ulkoista ja sisäistä lähdekritiikkiä. Kyseessä on aineistolähtöinen tutkimus, jossa käytetty tutkimusmetodi on perusteltu ja riittää varsin hyvin, mikäli tavoitteena on selvittää aineistoon perustuen, mitä menneisyudessa on tapahtunut. Leinonen viittaa aineistona myös muistitietoon. Tässä yhteydessä olisi voinut viitata ja avata etnologien kirjoituksia muistitiedosta ja haastatteluista. Myös lehdistön käytössä olisi voi-

nut hyödyntää lehdistöhistorian tutkijoiden käyttämiä metodeja ja lähestymistapoja.

Leinonen on kerännyt laajan ja relevantin tutkimusaineiston. Se on, kuten Leinonen itsekin toteaa, aukollista, sirpaleista ja epätasaisista, mikä on lisännyt työn haasteellisuutta. Aineisto on valittu asian- tuntevasti ja se on ehdottomasti tutkimuksen suuri vahvuus.

Tutkimus on pitkälti aineistolähtöistä kerrontaa, mutta Leinonen on pelkistänyt laajojen dokumenttien sisältöä. Lisäksi hän on yhdistänyt erilaisten lähteiden tietoja toisiinsa ilmeisen hyvällä lähdekritiikillä. Tutkimus on dokumentoitu tarkasti ja se perustuu hyvin pitkälti primäärilähteisiin, mikä on merkittävä ansio. Työssä on kuvailevia osioita, mutta myös runsaasti itsenäisiä päätelmiä ja kriittistäkin keskustelua aiemman tutkimuksen kanssa.

Kirjallisuuskatsaus on laajuudeltaan ja sisällöltään asiallinen keskittyen AKS:aan ja sen maanpuolustustyöhön kohdistuneeseen tutkimukseen. Leinonen olisi voinut avata laveammin mainitsemansa AKS:aa sivuavien tutkimusten sisältöä järjestön ja erityisesti valitsemansa teeman (maanpuolustus) näkökulmasta.

Kronologisen jäsentelyn kautta tulevat selkeästi esiin AKS:n näkemys Suomen turvallisuustilanteesta suhteutettuna maailmanpoliittiseen tilanteeseen, seuran maanpuolustustavoitteet ja keinot tavoitteeseen pääsemiseksi sekä käytännön toiminta maanpuolustustyössä. Työssä on onnistuttu varsin hyvin liittämään toisiinsa AKS:n turvallisuuspoliittinen ajattelu ja maanpuolustustyö.

Suuret linjat AKS:n näkemyksestä Suomen turvallisuustilanteesta, erityisesti ennen vuotta 1935, on jo aiemmin tunnettu. Nyt ne on kuitenkin koottu systemaattisesti yksiin kansiin ja samalla näkemys on täydentynyt ja täsmäntynyt. AKS:n vaikutus Suomen turvalli-

suuslinjauksiin on epämääräinen. Varmasti yhteyksiä oli ja neuvotte- luja ja keskusteluja käytiin, mutta niiden konkreettisen vaikutuksen arvioiminen on vaikeaa. Leinonen kuitenkin osoittaa AKS:n olleen aktiivinen myös turvallisuuspolitiikan sektorilla. Uuden tiedon tuottamisen osalta tutkimuksen suurin ansio on AKS:n maanpuolustustyöhön liittyvän toiminnan kartoittamisessa. Heimot- ja suomalaisuustyö olivat tärkeä osa seuran toimintaa, mutta, kuten Leinonen kirjoittaa ja vakuuttavasti osoittaa, maanpuolustustyö oli AKS:n yhteiskunnallisesti merkittävin toimintasektori. Heimotyö jäi takalalle Neuvostoliiton voimistuttua, ja kielitaistelu puolestaan kulutti AKS:n voimia. Maanpuolustus nousi kansainvälisen tilanteen kiristymisen myötä yhä tärkeämpään asemaan seuran toiminnassa. Maanpuolustustyön motiivit, tavoitteet ja käytännön toiminta tulevat tutkimuksessa hyvin esiin.

AKS:n maanpuolustusajattelun ja -toiminnan virstanpöytäkirjoissa olivat 1920-luvulla Elmo Kailan johdolla toteutetut hankkeet ”ryssävihan” levittämiseksi ja armeijan puhdistamiseksi venäläistaustaisista upseereista. AKS oli myös mukana järjestämässä valistustilaisuuksia varuskunnissa. AKS:laiset jakoivat niin ikään maanpuolustusta käsitteleviä painotuotteita. AKS:laiset toimivat yhteistyössä suojeluskuntien ja lottien kanssa, ja pyrkivät edistämään maanpuolustustahtoa vaikuttamalla ylioppilaisiin (rekrytoimalla heitä ”asiamiehikseen”). Lisäksi järjestö vastusti näkyvästi asepalveluksen lyhentämissuunnitelmia, pyrki vähentämään asevelvollisuudesta vapautettujen määrää sekä pitämään huolta, että maanpuolustusopetus oli esillä kouluissa. Rajan Turva -kansalaisyhteisöillä ja Kannaksen vapaaehtoisilla linnoitustöillä pyrittiin kohottamaan puolustusvalmiutta. Maan Turva -järjestöllä oli suuri merkitys paniikkimielialan torjumi-

nessa ja henkisen puolustusvalmiuden vahvistamisessa. Näitä maanpuolustustyöhön liittyviä asioita Leinonen tuo ansiokkaasti tutkimuksessaan esiin.

Kullervo Leinonen on laatinut primaariaineistoon pohjautuvan, metodisesti perinteisen tutkimuksen, joka on teemaltaan tärkeä, materiaaliltaan arvokas ja uutta tietoa tuottava. AKS:n vaikutusta Suomen turvallisuuspolitiikkaan ja maanpuolustuksen tilaan on vaikea mitata tai osoittaa. Sen sijaan seuran toiminta näillä sektoreilla tulee hyvin esiin. AKS:n ulkopuolinen näkökulma olisi tuonut työlle lisäarvoa, mutta tällaisenaankin tutkimus on arvokas lisä historian-tutkimukseen.

– HEIKKI ROIKO-JOKELA